

Sportotek – möjligheter och former Budgetuppdrag KFN 2021

Innehåll

1. Bakgrund.....	3
2. Sammanfattning	3
3. Vad är Sportotek?.....	3
3.1 Jämförelse med Fritidsbank.....	4
3.2 Omvärldsspaning	4
4. Lokala förutsättningar	5
5. Ekonomi.....	6
6. Måluppfyllelse	7
7. Slutsatser	8

1. Bakgrund

”Nämnden får också i uppdrag att utreda möjligheterna och formerna för att starta upp ett sportotek i kommunen.”

I budget 2021 får Kultur- och fritidsnämnden i uppdrag att titta närmare på utlåningstjänst för fritidsutrustning i form av Sportotek. Sportotek är ett vitt begrepp som kan anpassas efter lokala förutsättningar. Förvaltningen har i utredningen genomfört en omvärldsspaning. I spaningen är det svårt att låta bli att jämföra det flexibla konceptet Sportotek med det mer styrda ”Fritidsbanken”. Därför kommer fortsatta utredning inbegripa erfarenheter från och jämförelser mellan de två.

2. Sammanfattning

- Fritidsbank/Sportotek får genomslagskraft först när det hanteras kommunövergripande.
Svårt att få genomslag om det bara utgår från fritidsperspektivet.
- Ett fortsatt utredningsarbete bör göras sektorsövergripande för att kartlägga respektive områdes behov och vinster.
Efter ett sådant kan ekonomi och ansvar fördelas över sektorerna på konstruktivt sätt.
- Beräknad kostnad 1,5 milj/år (bemanning, lokal)
- Bemanning: 1 heltid, 2 deltid
- Utöver: Eventuella system för utlån, försäkringar (ingår i Fritidsbankens medlemsavgift, blir utöver och dyrare i Sportotek)
- Framgångsrikt Sportotek: börjar med ett avgränsat mål för att addera projekt allteftersom.

3. Vad är Sportotek?

Sportotek är en utlåningstjänst av begagnad fritidsutrustning. Grundtanken för verksamheten är att tillgängliggöra utrustning för att möjliggöra för fler att prova på mer aktivitet. Detta görs genom att samla in begagnad utrustning som får nytt liv.

Det finns inga fastlagda ramar för Sportotek annat än ovan syfte. Utrustning ska vara gratis att låna. Till skillnad från Fritidsbanken, som tillhandahåller samma tjänst, tillåter Sportotek att driften av verksamheten formas helt av den enskilda driftaren.

Hur finansieras Sportotek?

Finansieringen ser olika ut i olika kommuner. En aspekt som påverkar finansieringen är beslutat syfte och mål med verksamheten.

Ex:

- Sundsvall; Social investeringsfond
- Järfälla: Budget arbetsmarknadsenheten

3.1 Jämförelse med Fritidsbank

Fritidsbanken är en ideell organisation som startade 2013 med en utlåningsverksamhet i Deje. Sedan dess har 110 verksamheter, starkt mallade efter originalet, startats upp i nästan lika många kommuner.

Att starta en fritidsbank kräver vissa förutsättningar. Kan en leverera dessa finns ett starkt stöd i den centrala styrningen och den samlade erfarenheten från befintliga Fritidsbanker.

Sportotek	Fritidsbank
Öppet koncept	Styrt koncept
Kommunen kan styra och utveckla fritt efter egna behov och förutsättningar	Stämmer av med Fritidsbanken för att få ok
Utifrån lokala behov	Utifrån mall
Bygger och marknadsför själv	Draghjälp från igenkänning, kändisar
Enbart eget material	Samarbete/utbyte med andra Fritidsbanker
Förutsätter att kommunen handlar upp utlånsystem och hanterar försäkringar	5 000 kr medlemsavgift inkluderar försäkring och utlånsystem

Fritidsbanken centralt söker bidrag och har samverkanspartners som bidrar både ekonomiskt och till marknadsföringen.

Till exempel genererar Gen-Pep, Riksidrottsförbundet och ett antal idrottsprofiler uppmärksamhet för Fritidsbanken.

2021 har Fritidsbanken sökt och fått pengar för en parasportsatsning; att centralt köpa in utrustning för personer med funktionsnedsättning för utlån. Dessa kan sedan cirkulera mellan olika Fritidsbanker.

3.2 Omvärldsspaning

I Järfälla kommun drivs Sportoteket framgångsrikt av en projekterfaren verksamhetsansvarig.

Huvudansvaret för verksamheten har arbetsmarknadsenheten. Idag finns anknytning till skola, fritid, lovaktiviteter och ett högt tryck på utlån till allmänheten.

När utredningen pratar med verksamhetsansvarig är det tidigt på sommarlovet och Sportoteket levererar utrustning till ett antal pop-up aktiviteter som cirkulerar i kommunen under hela sommarlovet tack vare insamlad utrustning och feriearbetande unga.

Projekterfarenheten som investerats i verksamheten har lett till en stadig tillväxt och allt djupare förankring i kommunorganisationen.

Ett delprojekt har nyligen genomförts med skolan, där alla skolor i kommunen gemensamt finansierat/samlat in klassuppsättningar av utrustning för olika fritidsaktiviteter som Sportoteket sedan förvarar, underhåller, bokar och levererar/hämtar.

<https://www.jarfalla.se/fritidochkultur/idrottochmotion/sportoteket.4.68d543851684dc2563223f62.html>

I Solna startades ”Sport & Lek” upp under 2021.

2016 sade kommunen nej till att starta upp Fritidsbank som hade föreslagits. Nu har istället en egen ”minivariant” öppnat med start under sommaren för att ge fler möjlighet till sommaraktivitet. Under september 2021 öppnas i Skytteholmsparken en utlåning av ett utbud av fritidsutrustning som är tänkt att fyllas på över tid och skifta efter säsong.

I konceptet ingår även utlån av spel som sköts via kommunens bibliotek.

<https://www.solna.se/sportochlek>

<https://via.tt.se/pressmeddelande/i-sommar-lanseras-solna-sport-lek-med-gratis-utlaning-pa-flera-platser?publisherId=1905454&releaseId=3300546>

<https://www.mitti.se/nyheter/nej-till-sportbibliotek-i-solna/lmpbp!330001/>

En grund analys av ärendet är att kommunen gör ett försök, ett test, att bygga en verksamhet utan att göra en större initial investering.

Samlade erfarenheter från både Fritidsbanken och framgångsrika Sportotek är att en samlad satsning behövs. Lokal och dedikerad personell resurs, för att verksamheten ska få genomslagskraft. Både vad gäller insamlingen av utrustning och utlån av densamma.

Exempel på aktörer som vinner på Sportotek/Fritidsbank:

- Skolan; samverkan kring utrustning för idrotts-/friluftsdagar
- Arbetsmarknad; sommarjobb, arbetsträning, praktik mm
- Föreningslivet; inkörspor till en fritidsaktivitet

4. Lokala förutsättningar

Österåkers kommun har stor tillgång till friluftsmiljöer och ett aktivt, engagerat föreningsliv. En bredd av aktiviteter erbjuds i organiserad form och det finns än fler som kan utföras spontant.

Kommunens storlek och spännvidd över centralort, landsbygd och öar utmanar Fritidsbankskonceptet som kräver en stor, centralt belägen verksamhetslokal. Det finns en risk att detta förstärker både faktisk och upplevt skillnad i tillgänglighet av tjänster erbjudna av kommunen.

Även många Sportotek drivs från en centralt belägen lokal, även om möjligheten finns att lösa verksamheten på andra sätt.

Tillgången till lämpliga lokaler är ytterligare en utmaning. Utredningen har så här långt inte kunnat identifiera en lämplig lokal centralt.

Sportotek/Fritidsbank som social möjliggörare

Ca 200 hushåll/månad erhåller försörjningsstöd. Detta omfattar ca 130 barn (Siffror från socialförvaltningens stab. Dessa varierar från månad till månad) Erfarenheter från andra kommuners verksamhet är att ekonomiskt resurssvaga familjer gynnas av en utlåningsverksamhet.

Antingen då de kan låna själva eller så har skolan ett samarbete med utlåningstjänsten så klassuppsättningar av utrustning kan kvitteras ut.

S/F som arbetsmarknadsinsats

Kommunen tar emot fler ansökningar om sommarjobb från unga än det finns arbetstillfällen.

I flera kommuner används Fritidsbank/Sportotek som utgångspunkt för många sommarjobb som i sin tur genererar lovaktiviteter för kommunens barn och unga.

I Österåkers kommun skulle fritidsgårdarnas och Sommarklubbs sommaraktiviteter gynnas och kompletteras av en utlåningstjänst.

Idrotts- och friluftsföreningar

Vi har ett 50-tal idrotts- och friluftsföreningar i kommunen som aktiverar framförallt barn och unga, men även vuxna och äldre. Verksamheterna är olika utrustningskrävande. En anledning att inte prova en aktivitet är om det krävs utrustning som riskerar att köpas in i onödan om provperioden inte ger mersmak.

Fritidsbank/Sportotek ger möjlighet att både prova med lånad utrustning och lämna in utrustning som inte används längre.

Övrigt

I ungdomsenkäten LUPP, som genomfördes senast 2019, svarar 90 % av unga (åk 8 och gy2) att de upplever en ekonomisk grundtrygghet. För de övriga 10 % blir detta potentiellt en stor stress; att falla utanför normen i kommunen – att vara ekonomiskt trygg.

I kommunen finns Berga second hand, ett socialt företag som säljer begagnat billigt och ger möjlighet att söka ekonomiska bidrag för sociala insatser.

5. Ekonomi

Behov av investering är minimum 1,5 milj/år

Personal:

1 verksamhetsansvarig 100 % = 500 000/år (30 000/mån)

1,5 - 2 personal bemanning utlån = 585 000/770 000 (23 000/mån)

Lokalkostnad = 100 000 – 200 000 kr

Tillkommer gör försäkringar och utlåningssystem. Även transporter och marknadsföring tillkommer.

Ovan är grund. Nästa steg är sommarjobbade unga, koppling till arbetsmarknadsinitiativ samt projekt och kompletterande verksamhet (aktiviteter, insamlingar, föreningssamarbeten, skolsamverkan mm.) som kan utgå från Sportoteket/Fritidsbanken. Påkopplade projekt kan givetvis generera intäkter likväl som leda till ökade kostnader.

6. Måluppfyllelse

Kommunala, regionala och nationella mål som kopplar till Sportotek

Kommunens vision

”Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus skapar vi en hållbar framtid.
Österåker – möjligheternas skärgårdskommun”

Inriktningsmål med markeringar för dem som särskilt nås:

1. Invånarna ska uppleva en professionell service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service.
2. Österåker ska ha en ekonomi i balans.
3. Österåker ska vara bästa skolkommunen i länet.
4. Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning.
5. Österåker ska ha en trygg miljö.
6. Österåker ska utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka.
7. Stark och balanserad tillväxt. Tillväxten ska vara ekologisk, socialt och ekonomiskt hållbar.

Barnkonventionen

Artikel 2, 3, 6, 15, 18, 24, 26, 27, 28, 31

<https://unicef.se/barnkonventionen>

Folkhälsa

Forskning pekar på allt ökade hälsoklyftor. Rätten till hälsa är grundläggande i

mänskliga rättigheter och kommuner har stort ansvar för att skapa förutsättningar för jämlik hälsa.

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlighet/foikhalsajamlikhalsa.35635.html>

<https://skr.se/skr/halsasjukvard/utvecklingavverksamhet/folkhalsa/vagledningssystematisktfolkhalsoarbete.46540.html>

[FNs Globala mål](#)

Nr 3, 4, 13 och 16

<https://www.globalamalen.se/>

[Samverkan med skola](#)

Klassuppsättningar med utrustning

Förvaring och underhåll av utrustning som skolan kan dela på (som Järfälla)

Möjlighet att prova fler saker

Enligt skollagen 1 kap 4§

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

7. Slutsatser

Det finns många vinster i en utlåningstjänst för fritidsutrustning. I form av Sportotek likväl som Fritidsbank.

En viktig förutsättning som nämns av alla tillfrågade i denna utredning, är samverkan mellan flera förvaltningar.

Verksamheten är utrymmeskrävande och i viss mån personalkrävande. Det behöver inte nödvändigtvis många i personalen, men det krävs att det är dedikerad personal till verksamheten.

Den centrala lokalen saknas.

Den geografiska dynamiken i kommunen kan kräva en annan lösning än en centralt belägen verksamhet.

Uppdraget som det är formulerat här ger Kultur- och fritidsnämnden hela ansvaret för att utreda form för verksamheten.

En central slutsats är att fortsatt utredningsarbete behövs för att undersöka och eventuellt klargöra en samverkansmodell för inrättande och drift av en utlåningstjänst om den bedöms aktuell.

Utredningen visar på att tjänsten/verksamheten möter många av kommunens inriktningsmål, väl samverkar med kommunens vision och bidrar till arbete

mot nationella och globala mål.

Detta, menar utredningen, sker dock bara när verksamheten etableras och driftas på ett genomtänkt och resurseffektivt sätt.

Med resurseffektivt menas här samverkan över förvaltningsgränserna och en drift som är fokuserad på verksamheten.

- ✓ Utredningen föreslår en fortsatt kommunövergripande utredning för att ta fram ett förslag där skola, näringsliv, fritid och hållbarhet ingår.